
Rozhovor s Evou Vaníčkovou

Rozhovor s Evou Vaníčkovou

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Dnes od jedné hodiny odpolední se mimořádně sešel vládní Výbor pro práva dítěte. Jeho členové se měli radit, jak a co změnit tak, aby nedocházelo k podobným případům, jako bylo týrání chlapce v Kuřimi u Brna. Národní úřad pro zaměstnanost a sociální správu, dětský ombudsman, úprava trestního řádu. To jsou některé výsledky dnešního zasedání vládního výboru. Nezodpovězeny zůstávají ale další otázky. Je možno zabránit všemu násilí páchanému na dětech? Do jaké míry by měl stát vidět do soukromí rodin, a kdo dokáže zajistit, aby se fotografie a videozáznamy obětí nedostávaly do médií? Zasedání vládního Výboru pro práva dítěte se účastnila i jeho předsedkyně, jinak také zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze Eva Vaníčková. Dobrý den, vítejte v rozhlase.

Eva VANÍČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Dobrý den.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Proč vlastně zasedal vládní Výbor pro práva dítěte, zrovna dnes?

Eva VANÍČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Tak dnes jsme se svolali zcela mimořádně k jednomu jedinému bodu programu a tím je deficitní ochrana dětských obětí v České republice. Můžeme si to ukázat i na tom příkladu, že zákon o soudnictví nad mládeží, který platí od roku 2004, zajišťuje ochranu mladistvým provinilcům. Přesně to právo na soukromí, které jste zmínil na ochranu jeho jména, adresy a fotografie, a vnímáme, nebo alespoň členové výboru vnímají to, že tady není stejná legislativní úprava na ochranu dětských obětí, dokonce jako diskriminace dětských obětí. A je pravda, že medializovaná kauza urychlila projednávání tohoto našeho programu. Nemůžeme říct, že bychom se tím nezabývali, ale je pravda, že jsme měli naplánovaný trošku delší časový horizont, a tato kauza nás vedla k urychlení práce nad tímto problémem.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Paní doktorko Vaníčková, váš výbor je vládním poradním orgánem, jaké jste měli v tomto případě od vlády zadání? Já jen podotknu, že rámo ministryně Džamila Stehlíková navštívila premiéra Topolánka a rozhodně s ním o něčem mluvila, a s tím něčím přišla potom v jednu hodinu na výbor. S čím?

Eva VANÍČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Paní ministryně Stehlíková, nebo já si dovolím, trošku to obrátím. My jsme s paní ministryní Stehlíkovou byli v kontaktu již minulý týden, právě proto, abychom ji informovali o jednání a programu dnešního mimořádného zasedání Výboru pro práva dětí. Když se paní ministryně seznámila s tou problematikou, tak nás podpořila, naše stanovisko i toto mimořádné zasedání, přislíbila účast na dnešním výboru, kterého se také účastnila, byla tak laskavá, že svolala nebo se účastnila tiskové konference, která byla na Úřadu vlády dnes po skončení výboru. A dnes na náš výbor přišla skutečně se stanoviskem, jednak svým osobním, kterým vyjádřila velkou podporu jakékoliv legislativní úpravě tak, aby byla odstraněna tato diskriminace dětských obětí, ale současně nás seznámila se stanoviskem premiéra české vlády, které celý výbor skutečně velice pozitivně akceptoval a ocenil, poněvadž pan premiér prostřednictvím paní ministryně nás ujistil o tom, že se osobně bude angažovat v této oblasti, a že dokonce v rámci multiresortní koordinace všech otázek souvisejících s právní ochranou dětí, nejen dětských obětí, ale dětí v České republice bude on koordinovat a přebírá tím na sebe i zodpovědnost za tuto koordinaci.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Tak uvidíme, jak to všechno dopadne.

Eva VANÍČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Ano.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Jak je to dlouho, co vlastně vyšel ten kuřimský příklad na světlo veřejnosti, před veřejnost? Nějakých dvanáct, čtrnáct dní možná, myslíte tak?

Eva VANÍČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Nechci prohádát, ale mám takový pocit, přiznám se, že to nečtu, poněvadž tyto zprávy nepovažuji za kvalitní.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Řekněme to jako ...

Eva VANÍČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Ale mám pocit, že v tisku mám první článek s datem 7. května.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Dobrá, tak se ptám. Není to příliš krátká doba, když ještě vezmeme v úvahu, že ten případ je v běhu? Tady se ještě pořád dějí věci, nedoběhl do svého konce, jsou tam neznámá místa, o kterých se neví, neví možná o, o těchto místech ani sociální pracovníci ani policie. Není to příliš krátká doba na to, debatovat o systémových změnách?

Eva VANÍČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Já se domnívám, že nikoliv. My jsme to jednání urychlili právě na pozadí té kauzy, trochu jsme možná využili takové připravené, připravený terén a citlivější terén k projednávání této kauzy, ale výbor, konkrétně Výbor pro práva dětí se problematikou ochrany dětských práv zabýval již dříve a otázky, které souvisí s nutností zintenzivnění multiresortní koordinace, se zabýváme opakovaně a současně je také pravda, že jednotlivá ministerstva mají gesci za určité oblasti, které se vlastně dotýkají nějakým způsobem sociálně právní ochrany a tato ministerstva mají komise, které jsou multiresortní. A možná, že pan premiér má na mysli to, že by bylo vhodné, a to by se skutečně asi jako vhodným jevílo, propojit tady ty jednotlivé pracovní komise pod jedno, pod jednu osobu, která by skutečně koordinovala i naplňování těch jednotlivých národních akčních plánů.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

A to je už v nějakém plánu, paní předsedkyně, zřídit takový úřad, takovou jednu osobu, jeden post, který by to celé řídil?

Eva VANÍČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Jak jsem vyrozuměla ze slov paní ministryně, domnívám a pochopila jsem to tak, že to bude pan premiér.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Takže pan premiér bude opravdu řídit a koordinovat veškeré akce?

Eva VANÍČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Koordinovat, koordinovat a zodpovídat.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Pojďme k těm konkrétním věcem. Co je vlastně výsledkem vašeho dnešního jednání v těch jednotlivých oblastech. Pokud dovolíte...

Eva VANÍČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Ano.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

... já vám budu jednotlivé oblasti předestírat. Práce sociálních pracovníků, bude se v této oblasti něco měnit?

Eva VANIČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

V práci sociálních pracovníků výbor nemá ambici a ani nemůže doporučovat či měnit. Nicméně jedno z těch práv přidanych pro dětské oběti, které navrhuje, znamená, aby více bylo dbáno na jejich etickou kulturu a více, aby v každodenní činnosti skutečně se naučili vyhodnocovat riziko konkrétní situace pro jakékoli dítě v jeho životní situaci.
Martin VESELOVSKÝ, moderátor

A kdo by to měl zařídit, pardon, že vám skáču do řeči?

Eva VANIČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Samozřejmě, že resortní ministři, takže tady ministr práce a sociálních věcí.
Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Dobře, pojďme dál. Povinnost lékařů hlásit podezření na týrání dětí.

Eva VANIČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Tato povinnost už je dána ze zákona. Ministerstvo zdravotnictví přijalo, teď se omlouvám, nevím přesně kdy, možná říjen 2005, vyhlášku, kterou upravuje pokyn pro praktické pediatrie nebo lékaře vůbec, jak postupovat, když jsou v kontaktu.
Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Vím, vím, že ta metodická vyhláška je na světě nějakou dobu, na druhou stranu i tento příklad ukázal, že asi možná není úplně přesně naplňována. Mělo by se udělat něco ještě více?

Eva VANIČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Dostaneme novou ..., možná, že bychom se mohli shodnout na společném jmenovateli, a to je vzdělávání a nejen pregraduální, ale i postgraduální vzdělávání všech odborníků zainteresovaných resortů na sociálně právní ochraně dětí. A potom já se domnívám, že by situaci významně pomohlo řešit jednak přijímání etických kodexů zase v těch jednotlivých resortech a jako třetí by to měl být dle mého soudu úřad a instituce dětského ombudsmana, poněvadž, tak, jak je znám dětský ombudsman z ostatních evropských zemí, zejména z těch skandinávských, kde je dlouhá tradice evrop..., dětského ombudsmana, tak dětský ombudsman je instituce, která umí vyhodnocovat, zda veřejné i soukromé sociální služby, soudy, správní zákonodárné orgány naplňují zájem dítěte. Čili to je ten článek tři úmluvy o právech dětí a skutečně umět naplňovat tento článek, čili ten zájem dítěte, umět vyhodnotit, co je velice obtížné, a proto možná leckdy i někteří úředníci, odborníci, ač naplňují literu zákona od a až do zet, přesto nejdají úplně v zájmu dítěte, a tím dochází k pochybení.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Rozumím. Posloucháte Český rozhlas 1 Radiožurnál, v dnešních Dvaceti minutách je hostem předsedkyně vládního Výboru pro práva dítěte Eva Vaníčková.

Pojďme ještě k jednomu výsledku vašeho dnešního zasedání. Všechny tři celoplošné televizní stanice neodolaly a pustily opakovaně ve svých zpravodajských šotech do vysílání záběry týraného chlapce z Kuřimi. Syndikát novinářů to označil jako věc, která je v přímém rozporu s etickým kodexem novináře, jak se na to díváte vy, paní předsedkyně?

Eva VANIČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Já s tím plně souhlasím, já si myslím, že takový obrazový materiál neměl nikdy být odvysílán.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Máte nějaký recept vy nebo celý výbor na to, jak propříště zařídit, aby se tak nestalo?

Eva VANIČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Nevím jestli recept, ale přesto jsme se shodli zcela konsensuálně na tom, že navrheme úpravu legislativní, požádali jsme paní ministryni, aby iniciovala a konzultovala s ministrem spravedlnosti, jestli se bude jednat o nový zákon nebo o úpravu, o novelu trestního řádu nebo zákona o soudnictví nad mládeží, a aby do tohoto zákona, do této právní úpravy bylo začleněno několik paragrafů, z nichž jeden by se dotýkal ochrany svobod a práv dětských obětí, a to minimálně v tom rozsahu, jako jsou chráněny mladiství provinilci, čili nikoliv pouze ochrana jména, adresy a fotografie, ale aby byly chráněny všechny informace, které mohou vést k identifikaci toho dítěte, aby byly chráněny všechny, nebo aby byly chráněny informace u všech osob, které se je v rámci procedurálního vyšetřování, či intervence pomocí i terapie toho dítěte dozví, čili žádná osoba aby je nemohla sdělit nikomu, natož pak tedy médiím, a rovněž tak, aby byly pod ochranou

všechny obrazové a zvukové projekce, jak bych to tak řekla, anebo publikace dítěte, anebo i ostatních informací, které by mohly vést k identifikaci včetně Internetu a respektive všech médií.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Zůstaňme ještě u toho konkrétního příkladu ...

Eva VANÍČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Ano.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

... těch záběrů, které se objevovaly. Jde stále o ten příklad nebo případ týraného chlapce z Kuřimi u Brna. Jak se to, že jeho jméno a jméno jeho rodinných příslušníků zná celá republika velice důvěrně za posledních čtrnáct dní, že proběhly ty záběry, jak se to na něm může podepsat, odrazit?

Eva VANÍČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Já nechci být poslem zlých zpráv, ale obávám se, že to je něco, co bude v uvozovkách v šuplíčku na něho čekat po celý život, poněvadž já dokonce vím, že nejen kromě dospělých, kteří sledují televize a kupují si různé deníky a časopisy, tak jsem měla šanci hovořit s několika dětmi, kteří chodí do školy, které chodí do školy, a ti mi potvrdily, že také o tom případě vědí, některé se vysloveně těší, co se zase večer dozvědí v televizi. Chlapci se spíš jenom to sledují, dívky si o tom i povídají. Takže teď je na tom představit si situaci v tom dlouhodobém horizontu, ke kterému zcela určitě dojde, že ten chlapec, až se začne po skončené terapii začleňovat do svého vrstevnického kolektivu, on tam bude vstupovat ve znevýhodněné, čili nerovné pozici, a to je diskriminace. A diskriminace sama o sobě je porušením práv dítěte a v tomto případě může vést k tomu, že ten chlapec bude tu situaci obtížně prožívat, poněvadž ona bude pro něho obtížná. To může vést minimálně k nějakému duševnímu dyskomfortu a sociální rozladě a nedostatečnému blahu jeho životních podmínek.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Předsedkyně vládního výboru, poradního orgánu vlády pro práva dítěte Eva Vaníčková je hostem dnešních Dvaceti minut.

Pojďme si s dovolením, paní doktorko, namodelovat úplně jednoduchou situaci na které, nebo respektive na jejím řešení si ukážeme, jestli ty změny, které jste dnes na výboru projednávali, a které možná i členové vlády budou opravdu iniciovat, k čemu by měly vést. Ve spořádané rodině, na malém městě jeden nebo oba rodiče týrají v soukromí toho domu své dítě. A kdyby to bylo v ideálním případě, jak by všechny dotčené orgány měly jednat, aby se všechno zjistilo, aby se všechno vyřešilo co nejlepší možnou cestou?

Eva VANÍČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

V takovém případě bude samozřejmě záležet, kdo bude ta první osoba, která bude identifikovat to násilí. Nicméně každá osoba, ať je to kdokoliv, odborník či laik, je povinen tuto skutečnost oznámit buď orgánu sociálně právní ochrany nebo policii. Takže předpokládejme, že ta informace se sejde třeba u toho orgánu sociálně právní ochrany v té obci nebo v tom městečku a tento orgán zahájí nebo dá návrh na první intervenci podle vyhodnocení rizika pro to dítě. Čili je to takzvaná dovednost risk /nesrozumitelné/ umět vyhodnotit riziko, zda může zůstat v té rodině nebo jak dál postupovat na základě toho, že si získá informace od všech odborníků, tak aby mohl vyhodnotit. Takže teď se můžeme rozhodnout, jak to bude pokračovat dál, či nebude pokračovat. Nicméně je pravda, že tento krok, který jsem zmínila, by měl být proveden velmi rychle tak, aby skutečně nedošlo k vyzrazení žádných informací na veřejnost, aby nedošlo k úniku tedy informací na veřejnost, aby to bylo skutečně velice elegantně vyřešeno tak, aby o tom věděla pouze ta rodina, případně zaangażovaní odborníci. Dítě buď zůstane v rodině či bude na přechodnou dobu umístěno na pracoviště, kde mu bude poskytnuta krizová intervence s celým tím etickým komplexem. A zase bude záležet na výsledku vyšetřování, jak dál, či nikoli.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Rozumím.

Eva VANÍČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Nicméně i součástí té naší, nebo toho našeho dnešního návrhu je, aby s dítětem byl veden pouze jeden jediný rozhovor, nebudu ani říkat výslech, poněvadž i to slovo je pro dítě takové složité, pak se neubráníme i před dítětem, použijeme slovo výslech.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Takže rozhovor.

Eva VANIČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Čili bude, ano, vhodné hovořit o rozhovoru a skutečně bychom si přáli, aby legislativci, respektovali naše přání, že půjde pouze o jeden jediný rozhovor. V případě nutnosti soud musí rozhodnout o tom, že povoluje výjimečně ještě druhý rozhovor. A když jsme u rozhovoru, tak je třeba si uvědomit, že při tomto rozhovoru musí být a mají právo být přítomni odborníci všech dotčených profesí, možná víc vyšetřovatelů, policista, odborný znalec, advokát a podobně. A proto my navrhuje, aby to nebyl v uvozovkách opravdu výslech deseti dospělých, jednoho malinkého dítěte, ale aby, a jak nám řekla paní ředitelka odboru prevence kriminality, že ministerstvo vnitra to teď má v rámci projektu a každý kraj bude vybaven jednocestným zrcadlem, takže bude možné, aby byl jeden rozhovor prováděn speciálně trénovanou osobou s dítětem a všichni ostatní budou za zrcadlem.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Rozumím. Tak uvidíme, jak se státní správa při tomto rozjezdu bude chovat i dále. Mým dnešním hostem byla Eva Vaníčková, předsedkyně vládního Výboru pro práva dítěte. Děkuju, že jste si našla čas a na shledanou.

Eva VANIČKOVÁ, předsedkyně vládního Výboru pro práva dětí, zaměstnankyně 3. lékařské fakulty University Karlovy v Praze

Já děkuji vám, na shledanou.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

U mikrofonu byl Martin Veselovský, posloucháte Český rozhlas 1 Radiožurnál.